



EUROPA
NOSTRA

SAOPŠTENJE EVROPE NOSTRE

Zaštita Generalštaba u Beogradu je pitanje zakona i javnog interesa

Europa Nostra, vodeća evropska mreža civilnog društva za nasleđe, koja pokriva više od 40 zemalja i blisko saraduje sa Evropskom unijom, Savetom Evrope i UNESCO-om, izražava duboku zabrinutost zbog kontinuiranih izveštaja o planovima srpskih vlasti da potpišu ugovor sa privatnom kompanijom kojim bi se omogućilo rušenje istorijski značajnog kompleksa Generalštaba i Ministarstva odbrane u Beogradu, kao i njegoa kasnija zamena novim objektom u interesu privatnog sektora. Ovako predloženi potez, pretil da ugrozi spomenik kulture koji je pod zaštitom, i izaziva ozbiljnu zabrinutost u vezi sa stanjem očuvanja kulturnog nasleđa i poštovanja vladavine prava u Srbiji.

Generalštab je remek-delo **srpske, jugoslovenske i evropske modernističke arhitekture**. Dizajnirao ga je renomirani arhitekta **Nikola Dobrović**, a završen je 1960-ih godina. Ovaj arhitektonski ansambl predstavlja ikoničan simbol urbanog pejzaža u istorijskom centru Beograda. Nakon što je pretrpeo ozbiljnu štetu tokom NATO bombardovanja 1999. godine, ovaj objekat koji je stavljen pod zaštitu, već 25 godina čeka odgovarajući plan za njegovo očuvanje i rehabilitaciju.

Danas, predloženo rušenje Generalštaba od strane privatne kompanije za izgradnju nekretnina, ne samo da bi izbrisalo jedinstveni primer kulturnog nasleđa koji potvrđuje umetničke veze Beograda i Evrope iz prošlosti i sadašnjosti, već bi postavilo i opasan presedan za buduću zaštitu i upravljanje drugim nepokretnim kulturnim dobrima u Srbiji.

Kompleks Generalštaba i Ministarstva odbrane pod **strogom je zaštitom nacionalnog zakonodavstva**: prepoznat je kao kulturni spomenik jedinstvene vrednosti. Najave i prvi prikazi planova za novi građevinski kompleks koji bi izgradila privatna kompanija na ovoj lokaciji zanemaruju važeće odluke zaštite, kao i **obaveze Srbije koje proističu iz međunarodnih i evropskih konvencija koje je ratifikovala**.

Stoga, u danima i nedeljama kada Srbija i Evropa slave Dane evropske baštine, Evropa Nostra se solidariše sa više od **350 stručnjaka i sa brojnim kulturnim institucijama** koje su udružile svoje glasove i snage i mobilisale se protiv predloženog rušenja Generalštaba. Među njima su i **Srpska akademija nauka i umetnosti, IKOMOS i Međunarodna unija arhitekata**, kao i Evropa Nostra Srbija i druge organizacije civilnog društva iz Srbije, Slovenije, Bugarske, Crne Gore, Češke i šire. Ovi glasovi, koji pozivaju na očuvanje i rehabilitaciju ove prostorne celine, odražavaju široko rasprostranjen profesionalni i javni konsenzus da odluke u vezi sa budućnošću objekata i spomenika koji uživaju zakonsku zaštitu, ne bi trebalo da budu vođene kratkoročnim političkim i/ili komercijalnim interesima, već poštovanjem vladavine prava i odgovarajućom konsultacijom sa **stručnjacima i građanima**.

Štaviše, nedavni alarmantni izveštaji ukazuju na to da su direktorke ključnih institucija za zaštitu kulturnog nasleđa u Srbiji, naime Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture i Zavoda za zaštitu spomenika kulture grada Beograda, odlučile da podnesu ostavke nakon što su odbile da podlegnu političkom pritisku i uklone posebne mere zakonske zaštite ovog kompleksa. **To potvrđuje da kampanja za očuvanje zgrade Generalštaba nije samo**

The European Voice of
Civil Society committed
to Cultural Heritage

www.europanostra.org

International Secretariat
Secrétariat international
Lange Voorhout 15
NL - 2514 EA Den Haag
T +31 70 302 40 50
E info@europanostra.org

Brussels Office
Bureau de Bruxelles
Rue de l'Industrie 10
B - 1000 Bruxelles
T +32 2 894 74 99
E bxl@europanostra.org

ING Bank (NL) N° 63 18 630
IBAN: NL63INGB0006318630
BIC: INGBNL2A

KvK (NL) N° 27281560

pitanje načela očuvanja kulturnog nasleđa - to je i pitanje očuvanja vladavine prava. Ako se dozvoli nastavak političkog mešanja u pitanje struke, bez poštovanja zakona i procedura zaštićenih spomenika i celina, kao i institucija nadležnih za zaštitu kulturnog nasleđa, kakve su garancije da će i drugi spomenici kulture u Srbiji biti sigurni od delimičnog uništenja ili potpunog rušenja?

Podsećamo vlasti u Srbiji na njihove **obaveze prema evropskim konvencijama i domaćim zakonima koji se odnose na kulturno nasleđe, kao i na njihovu posvećenost Evropskom zelenom dogovoru, principima Novog evropskog Bauhauasa i Deklaraciji iz Davosa o visokokvalitetnoj kulturi građenja.** U vreme kada su **održivost i adaptivna ponovna upotreba** prepoznati kao stubovi modernog urbanog razvoja, Srbija bi trebalo da teži očuvanju, restauraciji i unapređenju svoje baštine, a ne da dozvoli njenu žrtvu za neprikladan i neodrživ razvoj.

Pozivamo Vladu Srbije da se pridržava vladavine prava, da **uzme u obzir mišljenje stručnjaka i građana** i da traži rešenje za rehabilitaciju i moguću adaptivnu ponovnu upotrebu Generalštaba, koje odražava njegov kulturni, istorijski, arhitektonski i urbanistički značaj. Evropa Nostra je spremna da pruži svoje stručne kapacitete u cilju pronalaženja obostrano korisnog rešenja koje poštuje zakone i kulturno nasleđe Srbije, u skladu sa evropskim i međunarodnim standardima i koje obezbeđuje održivu budućnost ovog prostora, na korist Srbije, njenog glavnog grada Beograda i njenih građana.

Zgrada Generalštaba nije samo deo konture Beograda - ona je deo zajedničke evropske kulturne baštine. Njena rehabilitacija i očuvanje su od suštinskog značaja ne samo za Srbiju već i za celu Evropu. **Snažno podržavamo stav koji su već iznele mnoge relevantne organizacije koje uživaju poštovanje na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou i čvrsto se protivimo bilo kakvim planovima za rušenje ove izuzetne zaštićene modernističke zgrade.** Istovremeno, pozivamo na njenu restauraciju, rehabilitaciju i moguću adaptivnu ponovnu upotrebu u skladu sa utvrđenim procedurama zaštite kulturnog nasleđa u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom, i vrednostima visokog kvaliteta gradnje i održivosti.

Evropa Nostra, zajedno sa svojom članicom, Evropa Nostra Srbijom, nastaviće da pomno prati situaciju i ostaje posvećena podršci i zaštiti ovog neprocenjivog zdanja od evropskog značaja. Ovo pitanje će takođe biti tema diskusije na predstojećem [Evropskom samitu kulturnog nasleđa](#), koji će Evropa Nostra održati u Bukureštu od 6. do 8. oktobra 2024. godine, pod visokim pokroviteljstvom predsednika Republike Rumunije, Nj.E. Klausa Johanisa.